

Písečan a matematik Rektorys má i planetku

Pokud se zeptáte inženýra střední či starší generace, zda má a používal nějakou matematickou příručku, dostanete odpověď, že ano, a to „Rektoryse“ a tu jeho „tlustou knihu“, obecně označovanou jako PUM (Přehled užité matematiky). Prof. RNDr. Karel Rektorys, DrSc. patřil k významným českým matematikům minulého století. Narodil se 4. února 1923 v Písku, zemřel 10. prosince 2004 v Praze. Působil na fakultě stavební ČVUT v Praze po dobu 50 let.

Karel Rektorys po maturitě na reálce v Písku pracoval na poště v Čimelicích a teprve po roce 1945 mohl začít studovat na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Studium matematiky ukončil v roce 1949. Následně byl zaměstnán jako matematik ve Škodových závodech v Plzni. Toto působení významným způsobem ovlivnilo zaměření jeho vědecké práce na praktické aplikace matematiky. Disertační práci o problémech vedení tepla obhájil v roce 1951 a získal tak akademický titul RNDr. Ve stejném roce nastoupil v Ústředním ústavu matematickém a v roce 1954 přešel na ČVUT. Zde začal působit v Ústavu matematiky Fakulty inženýrského stavitelství (později katedra matematiky na Fakultě stavební ČVUT). V roce 1956 se účastnil ve skupině vedené prof. Ivem Babuškou projektu stavby Orlické přehrady. Výpočty vedení tepla v betonových masivech se pak staly východiskem jeho další práce o metodě časové diskretizace, která se ukázala jako vhodná univerzální metoda při řešení různých evolučních problémů. V roce 1957 byl jmenován docentem a v roce 1964 se stal profesorem. Během svého dlouholetého působení jako vysokoškolský učitel přednášel i na zahraničních vysokých školách, např. v Káhiře učil celý jeden rok. V letech 1969-1972 byl vedoucím katedry matematiky, později byl, jako mnoho jiných, postižen působením normalizačních sil.

Byl vynikajícím badatelem, vědcem a hlavně vynikajícím učitelem. Dovedl i velmi složité problémy vykládat s lehkostí, nadhledem a citem pro posluchače. Jeho učitelský cit je ukryt nejen v jeho učebnicích, příručkách a skriptech, ale i v jeho monografiích. Byl vedoucím autorského kolektivu již výše citované knihy *Přehled užité matematiky*, které více než polovinu napsal sám. Toto obdivuhodné dílo o 1594 stranách vyšlo poprvé v roce 1963, šesté vydání v roce 1995 a anglický překlad v nakladatelství Kluwer v roce 1994. Na památku jeho pedagogické činnosti uděluje stavební fakulta *Medaili prof. Rektoryse*, která je udělována jako nejvyšší ocenění jednotlivcům za pedagogickou činnost na této fakultě. Na rubu této medaile je nápis DOCENDO DISCIMUS (v překladu "učením jiných se učíme sami").

Profesor Rektorys obdržel čtrnáct významných ocenění, mezi jinými Bolzanovu plaketu ČSAV, Národní cenu ČSR, Literární cenu SNTL nebo zlatou Felberovu medaili. Po prof. Rektorysovi byla pojmenována jedna z planetek (40 459-1999 RK 43 - *Rektorys*). Ačkoli sám o sobě prohlašoval, že není typem organizátora, jeho výsledky a činnost hovoří o opaku.

Všichni, kdo profesora Karla Rektoryse znali, říkají, že byl skromným člověkem a největším oceněním jeho práce a úsilí vždy byl dosažený výsledek sám či výsledek práce těch, které vedl a kterým pomáhal. Skromnost patřila k jeho výrazným vlastnostem, při běžném setkání většinou působil až uzavřeným dojmem, přitom miloval legraci a byl v podstatě veselý člověk. Dokázal se zaujetím poslouchat jiné, zvláště když mluvili o své práci, vždy v tom nacházel něco zajímavého. Málokdo ví, že hrál výtečně na klavír a měl rád klasickou hudbu a operu. Byl zapřísněným abstinentem, ale měl i jednu neřest – sladkosti. Byl ženatý s píseckou rodačkou, která mu vytvořila úžasné zázemí, a se svými dvěma dětmi tvořili hezkou rodinu, řekli bychom takovou normální rodinu. Co opravdu nesnášel, byly narušené mezilidské vztahy. V mládí a později i při častých návratech do Písku, kde mají Rektorysovi dodnes rodinný dům, patřily k jeho radostem dlouhé toulky po píseckých lesnatých kopcích a hory vůbec.

V Almanachu 220 let píseckého gymnázia v roce 1998 cituje Rektorys Karla Čapka, který ve vzpomínkách na střední školu vzpomíná: „Často vzniká otázka, zda je tam lepší dobrý odborník, nebo dobrý pedagog. Podle mých zkušeností byli nejlepší odborníci, i když byli jakkoli trhlí, zároveň byli i dobrými pedagogy. Dovedli pro nás vybrat to podstatné a neotravovali nás zbytečnými detaily“. Toto bylo asi i krédo Karla Rektoryse, který v závěru svého příspěvku v tomto almanachu píše: „Naším profesorům se z nás často točila hlava. Ale přesto je kantorské řemeslo krásné. I když studenti jsou s kantory každou chvíli (dokonce převážně) na válečné noze, dovedou je ocenit. Vzpomínají na ně po celý život“.

Václav Valvoda
autor je profesorem fyziky na Matematicko-fyzikální fakultě UK v Praze